

Heeft Elon Musk een positieve invloed op de wereld?

Dylan van Olffen | Techniekfilosofie | 28 september 2026

Als je kijkt naar de projecten waar Elon Musk bij betrokken is, snap ik dat mensen hem een positieve invloed vinden hebben. Elektrische auto's, herbruikbare raketten en internet via satellieten zijn ontwikkelingen waar mensen iets aan kunnen hebben. Toch vind ik het lastig om daarmee de stelling "Elon Musk heeft een positieve invloed op de wereld" te verdedigen. Voor mij telt ook mee hoeveel macht iemand krijgt en wat anderen daartegen kunnen doen. Vooral bij communicatie en nieuwsvoorziening vind ik die macht een probleem.

Het sterkste argument vóór Musk is voor mij dat zijn bedrijven grote technische uitdagingen aangaan. In ons debat werden Tesla, SpaceX en Starlink genoemd. Het idee dat iemand op een afgelegen plek toch internet kan krijgen, laat goed zien waarom zulke projecten waardevol kunnen zijn. Ook begrijp ik het argument dat ambitieuze bedrijven hun concurrenten aansporen om meer te investeren. Die voordelen moet je serieus nemen, ook als je kritisch bent op Musk.

Maar een nuttig product maakt de invloed van een bedrijf niet automatisch positief. Juist wanneer mensen zo'n product nodig hebben, wordt belangrijk wie de voorwaarden bepaalt. In onze voorbereiding werd Starlink in oorlogsgebied als positief voorbeeld gebruikt. Tegelijkertijd roept dat bij mij een vraag op: hoeveel afhankelijkheid van een commerciële partij vinden we acceptabel bij belangrijke communicatie? Het voordeel en het risico kunnen dus uit hetzelfde voorbeeld voortkomen.

Vanuit de Public Stack kijk ik daarom eerst naar het fundament: wie beslist en welke belangen staan voorop? Bij Musks bedrijven ligt veel invloed bij hem en de bedrijfsleiding. Gebruikers hebben niet vanzelfsprekend dezelfde zeggenschap, terwijl zij wel de gevolgen van beslissingen merken. Voor mij zou een positieve maatschappelijke invloed ook betekenen dat privacy, toegankelijkheid en autonomie stevig worden beschermd, zelfs wanneer dat minder winst oplevert.

Stikker schrijft dat technologie niet neutraal is: de belangen en keuzes van makers zitten in het ontwerp verwerkt (Stikker, 2019, pp. 132-134). Dat helpt mij om kritisch naar X te kijken. Een tijdlijn geeft niet simpelweg weer wat er in de wereld gebeurt. Er worden keuzes gemaakt over welke berichten zichtbaar worden en welke minder aandacht krijgen. Daardoor kan het ontwerp invloed hebben op het beeld dat gebruikers van een gebeurtenis krijgen.

Bij het ontwerpproces zou ik daarom willen weten hoeveel ruimte gebruikers en journalisten hebben om mee te denken. In de technologielaag gaat het vervolgens om de concrete werking van aanbevelingssystemen. Vanuit het burgerperspectief vraag ik: begrijp ik waarom ik iets zie, kan ik dat aanpassen en kan ik bezwaar maken? Dit zijn voor mij belangrijkere vragen dan of een platform zegt voor vrijheid te staan. Die vrijheid moet ook merkbaar zijn tijdens het gebruik (Waag Futurelab, z.d.).

Dat raakt direct aan nieuwsverslaggeving. Op een sociaal platform komen nieuwsorganisaties, gebruikers en adverteerders samen. Binnen die platformeconomie kan aandacht geld opleveren. Mijn zorg is dat een bericht dat boosheid oproept dan aantrekkelijker wordt dan een genuanceerd artikel. Nieuwsorganisaties kunnen zich gedwongen voelen om hun koppen en onderwerpen aan te passen aan wat bereik oplevert. Daarmee beïnvloedt een platform niet alleen de verspreiding, maar mogelijk ook de manier waarop nieuws wordt gebracht.

Daarom vind ik de Digital Services Act relevant. Artikel 27 stelt eisen aan transparantie over aanbevelingssystemen. Artikel 38 verplicht zeer grote platforms en zoekmachines om daarbij ook een optie te bieden die niet op profilering is gebaseerd. Dat sluit aan op mijn bezwaar: gebruikers moeten zelf meer invloed hebben op hun informatievoorziening (Europees Parlement en Raad, 2022).

Een concreet voorbeeld is dat de Europese Commissie op 26 januari 2026 haar onderzoek naar X uitbreidde. Dat ging onder andere over de vraag of X de risico's van zijn aanbevelingssystemen voldoende beheert (Europese Commissie, 2026). Zo'n onderzoek is nog geen bewijs van een overtreding. Het laat wel zien dat de werking van die systemen een concrete toezichtskwestie is, en niet alleen een discussie over Musks persoonlijkheid.

De zaak van Bits of Freedom tegen Meta laat zien dat gebruikersrechten ook moeten worden afgedwongen. Meta moest de keuze tussen tijdlijnen toegankelijker maken en de voorkeur van gebruikers bewaren (Zenger, 2026). Dit gaat niet over Musk en bewijst dus niets over overtredingen door X. Het laat wel zien waarom ik niet alleen wil vertrouwen op goede bedoelingen van grote platformbedrijven.

Een tegenargument is dat ingrijpen de vrijheid van meningsuiting kan beperken. Dat vind ik een terecht punt. De overheid moet niet bepalen welke politieke mening gewenst is. Maar uitleg over nieuwselectie en een mogelijkheid om bezwaar te maken, zijn iets anders dan meningen verbieden. Zulke maatregelen kunnen gebruikers juist beschermen tegen willekeur van zowel bedrijven als overheden.

De lijn Stuk-Maken-Delen hielp om van dit probleem naar een standpunt te gaan: onderzoeken waar bescherming tekortschiet, argumenten uitwerken en die tijdens het debat tegenover tegenargumenten zetten (Hogeschool van Amsterdam, z.d.). Mijn belangrijkste les uit de voorbereiding zit in het Starlink-voorbeeld. Het contact met familie in oorlogsgebied spreekt aan: dat is pathos. Maar hetzelfde voorbeeld roept vragen op over afhankelijkheid. Voor een sterke redenering, logos, moet ik dus ook uitleggen waarom het ene voor mij zwaarder weegt. Door die andere kant serieus te nemen, wordt mijn eigen standpunt geloofwaardiger.

Uiteindelijk ben ik daarom tegen de stelling. Ik erken de mogelijke voordelen van Musks bedrijven, maar vind die onvoldoende om zijn totale invloed positief te noemen. Omdat zijn macht raakt aan hoe mensen communiceren, nieuws ontvangen en hun mening vormen, weegt dit voor mij zwaarder dan de technische prestaties. Juist op die gebieden wil ik dat gebruikers rechten en zeggenschap hebben die niet afhankelijk zijn van één eigenaar.

Bronnen

Stikker, M. (2019). Het internet is stuk. Maar we kunnen het repareren. De Geus. Geraadpleegde passage: pp. 132-134.

[Boek via Waag](#)

Waag Futurelab. (z.d.). Public Stack - About.

[Public Stack](#)

Europees Parlement en Raad van de Europese Unie. (2022). Verordening (EU) 2022/2065 (Digital Services Act), artikelen 27 en 38.

[EUR-Lex](#)

Europese Commissie. (2026, 26 januari). Commission investigates Grok and X's recommender systems under the Digital Services Act.

[Europese Commissie](#)

Zenger, R. (2026, 26 augustus). Vanaf nu is de keuze aan jou, niet aan Meta. Bits of Freedom.

[Bits of Freedom](#)

Hogeschool van Amsterdam. (z.d.). Juridische deel - College 1 - Stuk (24-25) [Collegeslides, dia "Wat doen we deze week?"]. Brightspace. Gebruikt voor de opbouw Stuk-Maken-Delen.